

حوکمی
شوشتن و که فن کردنی مردووی
توشبوو به نه خوْشیه گوازراوه کان

نووسینی
د. عبدالله سه عید وهیسی
دکتورا له فیهی بهراوردکاری

وهرگیرانی له عه ره بیه وه
عه بدولبه سیر بالهك

حوکمی

شوشتن و کهفن کردنی مردووی

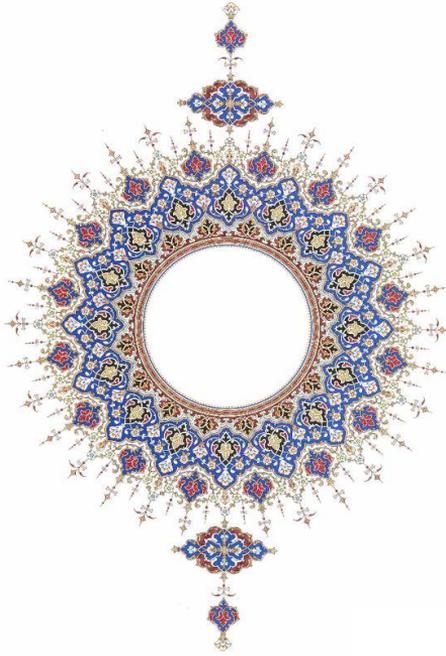
توشبوو به نهخوشیه گوازاوه کان

نوسینی

د. عبدالله سعید وهیسی

وهرگیرانی له عه ره بیه وه

عه بدولبه سیر بائله ک

پيشهكى

به ناوى خوداى به خشنده و مهره بان

سوپاس وستايش بۆ خولى گه وره و دروود و رحمت برژى به سهر گيانى
پاكي پيغه مبه ر و هه موو يار و ياروه رانى به گشتى، پاشان:

له گه ل دهر كه وتن و بلاو بوونه وهى قايرۆسى كۆرؤنا له هه ريى
كوردوستان له (ئازارى ۲۰۲۰م) زۆر پرسيار كرا دهر باره ي چۆنيه تى
شوشتن و كهفن كردنى توشبوو به په تاى گوازاوه، له بهر هه بوونى
ترسى گواستنه وهى په تاكه (قايرۆس) بۆ ئه و كه سه ي كه مردووه كه
ده شوات...

بۆيه به پيويست زانى هه لوه سته يه ك بكه ين له سهر بير و بۆچوونى
زانايانى (فقهاء) كۆن و هاوسه رده مى دهر باره ي ئه و پرسه تاكو ووشيار
وئاگادار بين له ئايىنى خۆمان... خودا كارمان راست بينى.

أ- شۆردنى مردوو (تغسيل الميت):

زانراوه كه جه ماوه رى (فقهاء) له حه نه فيه كان و مالكيه كان و له يه كه يك له بۆچوونه كانى شافعيه كان و حه نيه ليه كان شۆردنى مردوو فه رزى كيفايه يه له سهر زيندوان و ههر كاتى هه نديكيان پيى هه لستان ئه وا گوناح له سهر ئه وانهى تر لاده چى ⁽¹⁾، وه هه نديك له مالكيه كان ده لئين: شۆردنى مردوو سونه تيكي موئه كه ده يه ⁽²⁾.

به لام زانايان راي جياوازيان هه يه له كاتى نه بوونى توانا بۆ شۆردنى مردوو به ههر هۆكارىك له هۆكاره كان، بۆنمونه مردوو كه هه موو لاشه ي سوتابى، تا ريژه يه كه له لاشه ي ببى به خه لوز و به هۆى شوشتنى ببىته هۆى هه لوه شانوه و داشورانى، يان مردنى به هۆى نه خوشى يان په تايه كى گوازاوه ي وهك (گورو) بوونى يان (تاعون) ⁽³⁾ و هيتر بوبى، ئه گهر بشۆردى نه خوشيه كه ي بگوازيته وه بۆ ئه و كه سه ي كه ده يشوات، سى را و گووته ي جيان له مه زاهبى فقهيديا :

1- فتح القدير: 105/2. والتاج الإكليل: 3/3. والمجموع شرح المذهب: 128/5. و: الإنصاف: 25/6.
2- نهاية المقصد: 239/1. و: التاج الإكليل: 3/3.
3- (گول) و (تاعون) دوو په تاي گوازاوه ن كه ده بنه هۆى مردنى مرؤفا.

راى يه كه م: هر كه سيك نه توانرا به ئاو بشوردريت له بهر هر هوكاريك بى، ئاوى به سهردا دهكرى بهبى هه لگوشين وشيلان و نه گهر ترسى هه لوه شان هوى هه بوو به ئاو، ئه و تهيه مومى بو دهكرى، حه نه فيه كان و مالكيه كان، واى بو ده چن، وه هه روه ها رايه كى حه نبه له يه كانه^(۱).

راى دووهم: هه ركه سيك نه توانرى به ئاو بشوردرى، تهيه مومى بو دهكرى، ئه وه يان راى شافيعه كان و حه نبه له يه كانه^(۲).

راى سى يه م: ئه و كه سهى كه ناتوانرى به ئاو بشوردرى تهيه مومى بو ناكرى، به لكو راسته و خو نويزى له سهر دهكرى بهبى شووردن و تهيه موم، به پيى بو چونيكى ترى حه نبه له يه كان^(۳).

خاوه ن راو گوتهى يه كه م و دووهم ده لىن: مه به ست له شووردنى مردو پهرستشه (تعبد) ه، به لام ئه و پاك بوونه وه جه سته ييه و پاك بوونه وه مه عنه وى (رفع الحدث) يه كه به هوى مردنه وه دروست بووه، خودى مه به سستى خوازاوه، ئه و مه به سته ش بهبى ئاو جى به جى نابيت،

---

^۱ - العناية شرح الهداية: ۵۲۰/۱۰. المدونة: ۲۶۱/۱. ومنح الجليل شرح مختصر خليل: ۴۸۳/۱. و: المغني: ۴۰۵/۲.

^۲ - المجموع شرح المهذب: ۱۷۸/۵. و: الإنصاف: ۱۱۱/۶.

^۳ - الإنصاف في معرفة الراجح من الخلاف: ۱۱۲/۶.

هرکاتی نه تونرا ئاو به کار بی ته یه موم جی ئاو ده گریته وه، به پیوانه ی (قیاس) به حالی که له ژياندا بوو^(۱).

هرچی خاوه نانی رای سی یه من ده لئین هرکاتی نه توانرا که ئاو به کاری بو شوشتن، ئه وا جه نازه شوشتنی له سهر نامینی، چونکه ئه وان ده لئین که مه به ست له شوشتنی مردوو پاک بونه وه یه تی که به بی ئاو پاک نایته وه، بویه ئه گهر نه توانرا ئاو به کار به یندریت، ته یه موم ناکریت چونکه به ته یه موم مه به سته که نایته دی که پاک بوونه وه یه^(۲).

به ورد بوونه وه له و سی رایه:

ده توانین بلئین که سی مردوو به نه خووشی و په تایه کی گوازاوه که ترسی گواستنه وه ی بو که سی جه نازه شوهره بی، حوکمی وهرده گیریت له سهر ووته و بریاری که سی شارها و تاییه تمه ندی بواره که، هرکاتیک شاره زایان گوتیان ده توانری بشوردی به بی ئه وه ی که زهره ر به که سی مردوو شوهر بگه ینی، ئه وا واجب ده بی له سهرمان جه نازه که بشوین،

۱- بدائع الصنائع: ۳۰۴/۱. و: التاج الاکلیل: ۱۰/۳. و: نهایه المحتاج: ۴۵۱/۲. و: الکافی فی فقه الإمام احمد: ۳۵۹/۱.

۲- الشرح الکبیر لابن قدامة المقدسی: ۱۱۲/۶. و: الانصاف فی معرفة الراجح من الخلاف: ۱۱۲/۶.

ته نانه ت ئه گهر له سهر جلوبه رگ یان له سهر خودی ئه و که فنه بی که مردووه که ی پی داپوشراوه ئه گهر هاتوو ترسی گواستنه وهی نه خووشیه که هه بوو به دا که ناندنی که فنه که .

وه ههر کاتی پزیشکه کان موکوریان کرد له سهر به مه ترسی زانینی شوشتنی مردووی توو شبوو به نه خووشی و په تایی گواستراوه، ئه و شوشتنه که ده گوری بۆ رشتنی ئاو به سهر جه نازه که یان رشاندنی، گهر ئه وه شیان نه توانرا ته یه مومی بۆ ده کری، جائه گهر مه ترسیه که له ته یه مومدا بوونی هه بوو، ته نها نوژی له سهر ده کری به بی شوردن و به بی ته یه موم بۆ کردن، له پینا لادانی زهره ی مسو گهر .

ئه وه رای جه ماوهری شه رعزانان (فقهاء) ی سهر ده مه و فه توایان پیداو، هاوئا ههنگ له گه ل هه موو ده سته گه وره کانی فه توا له ناو خو و جیهان وهك : (کۆمه له ی فیهی ئیسلامی نیوده وله تی)^(۱)، (خانە ی فه توای میسی)^(۲)، (لیژنه ی فه توای جه زائیر)^(۳)

^۱ - بروانه: جریده المدینه فی ۲۰۱۵/۱/۱۹ بریاری مجمع الفقه الاسلامی الدولی

سه باره ت به نه خووشی ئیبولای گوازتراوه، www.al-madins.com/article

^۲ - بروانه: الموقع الرسمي لدار الإفتاء المصرية ژماره ی فه توا ۳۲۴۶ فی ۲۰۱۵/۵/۱۴ وه له

www.dar-alirta.ovrg ۲۰۲۰/۳/۱۵ تاکیدیان له هه مان شت کرده وه

^۳ - بروانه: فتوی لیژنه ی فه توای وه زاره تی کاروباری ئاینی جه زائیر له ۲۰۲۰/۳/۲۵ م.

www.ennaharonline.com

(ئهنجومه نی بالای وهزارهتی ئهوقاف له مهغریب)^(١)، و (ئهنجومه نی زانایانی ئهوروپی)^(٢)، و (یهکییتی جیهانی زانایانی موسلمانان)^(٣)، و (شیخ عثمان بطیخ)^(٤)، و (سید علی سیستانی)^(٥)، و ماموستا (عجیل نهشمی)^(٦) وههی تریش.

زانایانی سهردهم له فهتواکانیان پشتیان بهستوه به ريسا گشتیهکانی فقهی ئیسلامی که داکوکی له پارێزگاری کردن له مۆڤ دهکهن ودووری دهخه نه وه له زهره مند بوون به پپی توانا^(٧)، چونکه رودانی زهره ر مسوگه ره به گواستنه وهی په تا به هوی به ریه ک که وتن له گه ل مردوی تووشبوو به په تا له کاتی شوردنی یان ته یه موم کردنی، هه روه ها کو ی ئایه ته قورئانه کان و فه رموده پیروژه کانی پیغه مبه ر (دروودی خودای

^١ - بروانه: فهتوایان له ١٠/٤/٢٠٢٠م www.dar-alirta.org.

^٢ - بروانه: برگی ٩ له (بیان المجلس الاوروبي للائمة) في ١١/٣/٢٠٢٠م.

^٣ - بروانه پیگهی فه رمی یه که به تی جیهانی زانایانی مسلمان له فهتوای ژماره ٢ له ٢١/٣/٢٠٢٠م

[HTTP://WWW.IUMSONLINE](http://WWW.IUMSONLINE).

^٤ - مفتی کوماری تونس، فهتواکه ی لیره یه ٢/٤/٢٠٢٠م، Ar.businesssewews.com.tn.

^٥ - بروانه: فتواه في ٣ شعبان ١٤٤١هـ والمنشورة في موقع الزمان،

[.COMWWW.AZZAMAN](http://COMWWW.AZZAMAN)

^٦ - بروانه: پیگهی (الخليج الجديد) ١٥/٣/٢٠٢٠م. Thenewkhalij.news.

^٧ - موسوعة القواعد الفقهية آل بورتو: ١٦٥/٨.

لهسه ر بى) كه هاندهرن بو ئاسانكارى ولادانى زهحمهت^(۱) لهسه ر
موسلمانان.

ب — كهفن كردنى مردوو:

ئوهى شايهنى ئامازه پيكرنه ليڤه دا ئوهيه گهر مردوويك نه توانرى
بشوردرى ناتواندرى كه فنيش بكرى، چونكه نهريت وابووه كه كهفن
كردن به دواى شوردندا ديت، جا هر مردووه كه نه توانرا بشوشترى به هوى
توشبوونى به پىتاي گواستراوه بو ئه و كه سهى كه لاشه كهى ده شوات،
ئه وا بيگومان كه فن كردنشى ناكريت، چونكه كهفن كردن به بى به ريه كه
كهوتن و ليكخشان له گه ل جه نازه كه ناكريت.

---

^۱ - بو نمونه: خودا ده فهرموى: (يريد الله بكم اليسر ولا يريد بكم العسر) البقرة: ۱۸۵)
(وما جعل عليكم في الدين من حرج) (الحج: ۷۸) و گيراوهى بوخارى له
سه حيه كهى كه پيغه مبه ر (درودى خوداى له سه رى) فهرموويه تى: (ان الدين يسر ولن
يشاد الدين احد الا غلبه) و (فانما بعثتم ميسيرين ولم تبعثوا معسرين).

جا هر کاتی تایبه تمهندی شارهزا له پزیشکه بهریزه کان بریاراندا له بوونی مهترسی کفن کردنی جه نازهی توش بوو به پهتای گواستراوه بۆ ئه و کهسهی که کفن کردنه که ئه نجامده دا، وه جیگره وه و بهدیلی نه بوو بۆ که کفن کردنه که و توانای خو پاریزی کزبوو زهره ری مسوگر چاوه روان کراو بوو، ئه وا واجب بوونی کفن کردن نامینی، به لکو کوچ کردو به جلو بهرگی ئاسایی خوئی ده شاردریته وه که له بهریدا بوون کاتی مردنی، چونکه مه بهست له کفن کردن پوشتنی جهسته یه له سه ر ووته ی شه ر عزانه (فقهاء) شافعیه کان^(۱).

ئه گهر جلوبه رگی هه موو جهسته که ی دانه پووشی به ته واو ه تی ئه وا به گزوگیا داده پووشریت تاجهسته ی به ته واوی دیار نامینی له هه موو لایه که وه لیی ده ئالیندری تامه بهسته که جی به جی ده بیته که داپووشینه، ئه گهر هه ر هه یچ شتی که نه بوو که جه نازه که ی پیدابووشری ئه وا به و شیوه یه ی که له سه ریته تی ده شاردریته وه چونکه ئه بیته پیویستی

^۱ - بروانه : مغنی المحتاج : ۱۵/۲ . والمجموع شرح المذهب : ۱۹۸/۵ .

ناجاری(ضرورة) وه پيويستی له شهرعی پيروذا جيايه وهك
هنبه ليه كان ده لئين^(۱).

هروه ها به دروستی ده زانم جه نازه ی مردوو کهن بکريت به بهرگيک يان
به کيسه يه کی تاييه تی پزيشکی که سهراپای جهسته مردوو بيوشي،
به مهرجی ئه وهی که پاک بيت وپيس نه بی..... خودا زاناو دانایه .

دروودو سه لام و بهر هکات برژی

به سه رگيانی سهروه رمان محمده موو یارو یاوه رانی به گشتی

نوسراوه له ههولير

۱۳/نیسان/۲۰۲۰م

۲۰/شعبان/۱۴۴۱هـ

---

^۱ - براوانه: کشاف القناع: ۱۰۹/۲. والإنصاف في معرفة الراجح من الخلاف: ۱۱۸/۶.

جوکمی
شوشن و کفن کردن مردوی
روشنپور به نمونه گوارا روه گل

پروپوزسی
با ضمایم پژوهشی و تخصصی
دوره علمی پژوهشی و تخصصی

دوره علمی پژوهشی و تخصصی
دوره علمی پژوهشی و تخصصی

1398